

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22124 - Ciències Socials i la seva Didàctica II (Història)
Grup	Grup 10, 1S, Menorca
Guia docent	A
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Nom	22124 - Ciències Socials i la seva Didàctica II (Història)
Crèdits	1,68 de presencials (42 hores) 4,32 de no presencials (108 hores) 6 de totals (150 hores).
Grup	Grup 10, 1S, Menorca (Campus Extens)
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Daniel José Albero Santacreu d.albero@uib.es	11:00	12:00	Dimecres	11/09/2017	11/06/2018	Ramon Llull BF-05

Contextualització

Ciències socials i la seva didàctica II (Història) es una de les dues assignatures del mòdul 2.2. Ciències Socials i la respectiva matèria Ciències Socials del Grau d'Educació Primària. Ha estat assignada a la Secció d'Història del Departament de Ciències Històriques i Teoria de les Arts de la UIB. La ubicació en el Pla d'estudis dels continguts d'Història el curs següent als continguts de Geografia, facilitarà al nostre alumnat el seu estudi, comprensió i aplicació a Primària en un marc temporal (significatiu) i cronològic (formal).

La selecció dels continguts, la bibliografia i recursos didàctics i les activitats d'ensenyament-aprenentatge previstes són tendents a donar a l'alumnat universitari d'aquest Grau els referents científics actuals de les Ciències Històriques i la Teoria de les Arts i les eines didàctiques més directament relacionades amb els requeriments dels continguts historicoartístics de l'Educació Primària: significatius i comprensibles per l'alumnat de 6 a 12 anys, bàsics i facilitadors de la comprensió dels continguts de les mateixes ciències a la Secundària Obligatoria i al Batxillerat.

La informació docent sobre Història social, Antropologia històrica, Història del gènere, Història de les dones, Història de la infància, Història de la família, Història de la vida quotidiana, Història del present, Història oral, Història social de l'Art, totes elles, si escau, amb aproximacions locals, europees i mundials, contribuiran de forma integrada a l'estudi dels canvis i la continuïtat de la família humana en la seva entitat organitzativa socioeconòmica i cultural i el seu devenir cronològic. Això és imprescindible en l'actual context educacional, on la població escolaritzada té origen multicultural i moltes nacionalitats, en un present on els viatges familiars i les xarxes d'informació i comunicació acosten al gran món el nostre microcosmos.

L'alumnat d'aquest curs obtindrà alhora els coneixements científics de l'assignatura amb la màxima actualitat i la pràctica aplicada amb recursos reals i virtuals en relació amb les competències del Grau i els resultats d'aprenentatge.

Requisits

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22124 - Ciències Socials i la seva Didàctica II (Història)
Grup	Grup 10, 1S, Menorca
Guia docent	A
Idioma	Català

Recomanables

Tenir capacitat per treballar en grup.

L'hàbit de cercar explicacions multicausals i de diversa naturalesa dels fets històrics, els fenòmens i els comportaments socials.

Tenir una bona comprensió lectora, amb una desenvolupada capacitat d'anàlisi, relació i síntesi.

Tenir una bona expressió oral i escrita a l'hora d'estructurar el discurs explicatiu

Competències

En aquesta assignatura, per tal d'obtenir els resultats d'aprenentatge prevists, treballarem en principi totes les competències específiques didàctico-disciplinars de tipus històricoartístic i antropològic de la matèria Ciències Socials que figuren a la documentació completa del Grau d'Educació Primària, epígraf 5.4.9.i (inclosa la continuïtat de les competències integradores dels coneixements geogràfics i històrics: 2.2.3, 2.2.11 i 2.2.19, tot excloent-ne la 2.2.11, exclusiva de Geografia).

Específiques

- * 2.2.3. Integrar els continguts històrics amb una orientació instructiva i cultural.
- * 2.2.4. Desenvolupar i avaluar continguts del curriculum mitjançant recursos didàctics adients i promoure l'adquisició de les competències corresponents per part de l'alumnat..
- * 2.2.5. Fomentar l'educació democràtica de la ciutadania i la pràctica del pensament social crític.
- * 2.2.9. Comprendre i les categories temporals i cronològiques del procés històric.
- * 2.2.10. Aprendre a utilitzar de forma adient el vocabulari específic històric i artístic en els contextos pertinents.
- * 2.2.13. Conèixer els llenguatges artístics i les seves manifestacions.
- * 2.2.14. Conèixer els continguts dels principals eixos temàtics de les CCSS en l'Educació Primària.
- * 2.2.15. Esbrinar en quina mida la pluralitat social, artística i cultural actual pot ser resultat d'una evolució històrica sobre bases geogràfiques i territorials.
- * 2.2.16. Integrar de forma adient les noves tecnologies en l'ensenyament-aprenentatge de la història.
- * 2.2.17. Distingir els diferents conceptes temporals i relacionar-los amb els criteris històrics, les unitats i les eines de mida i representació cronològiques respectives.
- * 2.2.18. Iniciar l'alumnat en el coneixement de les organitzacions socioeconòmiques de la espècie humana, les seves activitats i devenir en relació als descobriments i les innovacions tecnològiques i científiques al llarg de la història.
- * 2.2.19. Reconèixer i aplicar el valor didàctic de l'entorn significatiu com a eina per a l'estimulació de la motivació de l'alumnat d'Educació Primària i la capacitat per esbrinar-lo.

Genèriques

- * 2.2.1. Comprendre els principis bàsics de les CCSS.
- * 2.2.2. Conèixer el curriculum escolar de les CCSS.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22124 - Ciències Socials i la seva Didàctica II (Història)
Grup	Grup 10, 1S, Menorca
Guia docent	A
Idioma	Català

Bàsiques

* Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Els continguts de la matèria es distribueixen en tres blocs principals:

Continguts temàtics

Bloc 1. Teoria i metodologia de la Història

Dins aquest bloc es profunditzarà en aspectes teòrics, metodològics i historiogràfics que són importants a l'hora de impartir docència sobre continguts de Ciències Socials. Al mateix temps es proporcionen pautes i reflexions sobre estratègies didàctiques que poden ajudar a treballar determinats continguts conceptuals, procedimentals i actitudinals amb alumnes de primària.

1.1. La Història: definició, objectius i ús social.

1.2. Fonts històriques i disciplines auxiliars: Mètodes històrics, documentació històrica i el seu ús per al coneixement del passat. Jaciments, arxius i museus.

1.3. Aproximació a la Història de la humanitat: ús social de la Història als segles XIX i XX.

1.4. El temps històric: criteris, unitats i convencions de la cronologia i la periodització històriques. Cronologia, cronografia i cartografia històrica significatives.

1.5. Aproximació al concepte de paisatge històric.

1.6. La Història Oral i les seves possibilitats a l'educació primària: les històries personals, familiars i locals.

1.7. Aplicació de noves corrents historiogràfiques a la didàctica de les CCSS: Microhistòria, Història Local, Història del gènere, Història de la família, Història de la vida quotidiana, Història del present.

1.8. Ús i recerca de recursos bibliogràfics aplicats a les CCSS.

Bloc 2. Aproximació crítica a l'ensenyament de les societats humanes

L'objectiu d'aquest es que els alumnes facin una reflexió crítica dels continguts i els valors morals i ètics que tradicionalment es transmeten quan es fa l'ensenyament dels diferents períodes històrics. S'exposaran alguns casos d'estudi per tal d'il·lustrar quins aspectes s'estan emfatitzant a l'ensenyament en general i a l'educació primària en particular i s'exposaran línies discursives alternatives fonamentades en els estudis de gènere, la teoria postcolonial, la microhistòria, la Història social i l'antropologia social, entre d'altres.

2.1. Didàctica de la Prehistòria: característiques i problemàtiques, antropocentrisme, androcentrisme i eurocentrisme.

2.2. Didàctica de l'Edat Antiga: evolucionisme, tecnologia i complexitat social.

2.3. Didàctica de l'Edat Mitja: eurocentrisme, gènere i colonialisme.

2.4. Didàctica de l'Edat Moderna: colonialisme i etnocentrisme.

2.5. Didàctica de l'Edat Contemporània: revolució industrial, gènere i esclavisme.

Bloc 3. Didàctica de la Història per l'Educació Primària

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22124 - Ciències Socials i la seva Didàctica II (Història)
Grup	Grup 10, 1S, Menorca
Guia docent	A
Idioma	Català

Història per a l'Educació Primària: marc legal de referència i criteris i enfocaments didàctics.

3.1. Documentació curricular.

3.2. Coneixement del medi social i cultural.

3.3. Educació per a la Ciutadania i Drets Humans.

3.4. Criteris didàctics: Criteris de selecció i seqüenciació de continguts.

3.5. Enfocaments didàctics: enfocaments cronològics (sincronia, diacronia regressiva, diacronia progressiva), enfocaments temàtics, enfocaments holístics o significatius (l'enfocament de gènere, l'enfocament d'edat, l'enfocament basat en interessos i l'enfocament basat en drets humans).

Metodologia docent

La metodologia combinarà classes magistrals en Gran Grup (GG) (socràtiques i/o expositives) -sempre amb recolzament dels materials adients - amb seminaris en les sessions de Grup Mitjà que seran més interactius i promouran la participació dels alumnes i el desenvolupament de treballs en grup i individuals.

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	Obtenció dels coneixements teòrics del temari. Classes magistrals socràtiques i/o expositives, amb utilització docent de les eines tecnològiques adients. Seguiment per part de l'alumnat, amb anotacions dels continguts i els suports dels mateixos i eventuais torns de preguntes. Avaluació: prova amb una part tipus test i una part escrita centrada en demostrar l'adquisició de coneixements, competències i valors, la capacitat crítica i de relacionar continguts. També es valorarà la claredat expositiva i la capacitat de generar un discurs coherent.	30
Seminaris i tallers	Seminaris temàtics	Grup mitjà (M)	Aproximació als coneixements teòrics, especialment els del bloc 1 i el bloc 3 Estratègies i enfocaments didàctics, anàlisi del paisatge històric, la microhistòria, ús del llenguatge a l'ensenyament de les CCSS, anàlisis de fonts per a l'estudi de les CCSS	6
Classes pràctiques	Classes pràctiques d'aula	Grup mitjà (M)	Aplicació dels coneixements teòrics, especialment els del bloc 1 Elaboració de cronografies significatives, recerca bibliogràfica, exposició sobre un cas pràctic d'entrevista d'Història oral.	6

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22124 - Ciències Socials i la seva Didàctica II (Història)
Grup	Grup 10, 1S, Menorca
Guia docent	A
Idioma	Català

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Carpeta d'aprenentatge: preparació de temes transversals	Profunditzar en una sèrie de línies temàtiques fonamentals a l'assignatura mitjançant la lectura i preparació d'articles proporcionats pel professor i la recerca autònoma de recursos bibliogràfics acadèmics.	28
Estudi i treball autònom en grup	Treball de fonts a Història	Elaboració d'un treball en grup treballant diverses fonts utilitzades a l'estudi de la Història (Tema 1.2). El treball estarà TUTORITZAT pel professor de l'assignatura. Serà obligatòria l'entrega d'una proposta de treball que especifiqui la temàtica, la bibliografia i les fonts que s'analitzaran al treball que ha de ser aprovada pel professor.	40
Estudi i treball autònom en grup	Treball de paisatge històric	Elaboració d'un treball en grup que consisteix en crear recursos didàctics adaptats a educació primària que permetin estudiar el concepte de paisatge històric i un element patrimonial.	40

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

L'avaluació serà contínua. Hi haurà una prova inicial que permetrà intervencions docents més ajustades a les necessitats de l'alumnat i, si escau, compensatòria de les carències informatives dels continguts científics disciplinars i dels didàctics. Hi haurà una prova de contingut disciplinar a mitjan semestre, i un control de la Carpeta d'Aprenentatge. La proposta individual final de Procés d'Ensenyament aprenentatge s'haurà de defensar per escrit a l'examen final amb ajut de la Carpeta d'Aprenentatge.

Classes magistrals

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Obtenció dels coneixements teòrics del temari. Classes magistrals socràtiques i/o expositives, amb utilització docent de les eines tecnològiques adients. Seguiment per part de l'alumnat, amb anotacions dels continguts i els suports dels mateixos i eventuais torns de preguntes. Avaluació: prova amb una part tipus test i una part escrita centrada en demostrar l'adquisició de coneixements, competències i valors, la capacitat crítica i de relacionar continguts. També es valorarà la claredat expositiva i la capacitat de generar un discurs coherent.
Criteris d'avaluació	Avaluació dels recursos preparats mitjançant un examen que combina una part escrita a desenvolupar i una part tipus test

Percentatge de la qualificació final: 25%

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22124 - Ciències Socials i la seva Didàctica II (Història)
Grup	Grup 10, 1S, Menorca
Guia docent	A
Idioma	Català

Seminaris temàtics

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Tècniques d'observació (no recuperable)
Descripció	Aproximació als coneixements teòrics, especialment els del bloc 1 i el bloc 3 Estratègies i enfocaments didàctics, anàlisi del paisatge històric, la microhistòria, ús del llenguatge a l'ensenyament de les CCSS, anàlisi de fonts per a l'estudi de les CCSS
Criteris d'avaluació	Assistència i participació activa als seminaris i a les classes teòriques
Percentatge de la qualificació final: 5%	

Classes pràctiques d'aula

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Aplicació dels coneixements teòrics, especialment els del bloc 1 Elaboració de cronografies significatives, recerca bibliogràfica, exposició sobre un cas pràctic d'entrevista d'Història oral.
Criteris d'avaluació	Entrega de treballs pràctics: cronografia significativa, informe de entrevista d'Història oral i pràctica de recerca bibliogràfica
Percentatge de la qualificació final: 10%	

Carpeta d'aprenentatge: preparació de temes transversals

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	Profunditzar en una sèrie de línies temàtiques fonamentals a l'assignatura mitjançant la lectura i preparació d'articles proporcionats pel professor i la recerca autònoma de recursos bibliogràfics acadèmics.
Criteris d'avaluació	Avaluació del recursos preparats mitjançant un examen que combina una part escrita a desenvolupar i una part tipus test
Percentatge de la qualificació final: 25%	

Treball de fonts a Història

Modalitat	Estudi i treball autònom en grup
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Elaboració d'un treball en grup treballant diverses fonts utilitzades a l'estudi de la Història (Tema 1.2). El treball estarà TUTORITZAT pel professor de l'assignatura. Serà obligatòria l'entrega d'una proposta de treball que especifiqui la temàtica, la bibliografia i les fonts que s'analitzaran al treball que ha de ser aprovada pel professor.
Criteris d'avaluació	Qualitat del treball de fonts a Història
Percentatge de la qualificació final: 15%	

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22124 - Ciències Socials i la seva Didàctica II (Història)
Grup	Grup 10, 1S, Menorca
Guia docent	A
Idioma	Català

Treball de paisatge històric

Modalitat	Estudi i treball autònom en grup
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Elaboració d'un treball en grup que consisteix en crear recursos didàctics adaptats a educació primària que permetin estudiar el concepte de paisatge històric i un element patrimonial.
Criteris d'avaluació	Estructura i qualitat del treball de paisatge històric i elements patrimonial

Percentatge de la qualificació final: 20%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

El criteri de selecció de la Bibliografia inicial (en qualsevol suport) i dels altres recursos és el d'afavorir l'aprenentatge teòric i pràctic dels continguts científics i didàctics d'Història directament útils, aplicables i adients per a l'Educació Primària, amb l'objectiu d'obtenir-ne els resultats d'aprenentatge relacionats amb les competències. El manual del Dr. Fontana té una estructura temàtica i àmbit universal, mentre que l'obra dirigida pel Dr. Borja de Riquer té una concreció identitària i un contingut molt complet, tant històric com cultural: inclou vida quotidiana, gènere i infància, índex analític i cronologia en cada volum i un volum específic de cartografia històrica; d'àmbit intermig entre les dues citades, l'obra dirigida pel Dr. García de Cortázar proporciona eines per a l'obtenció de les competències integradores 2.2.3, 2.2.11, 2.2.15. Les altres obres tracten continguts fonamentals de les Ciències històriques sectorials, que són objecte d'ensenyament-aprenentatge en l'Educació Primària i que de vegades no es recullen en moltes obres generals.

Algunes obres sobre valors i enfocament crític dels continguts es proposen per treballar el pensament divergent i la capacitat crítica pròpies del perfil de títol.

Finalment, es relacionen recursos de l'entorn social i cultural significatiu i materials didàctics que apliquen els principis constructivistes: tots ells seran objecte d'anàlisi i avaluació en les classes de GM.

Bibliografia bàsica

ARÓSTEGUI, Julio (2001) *La investigación histórica: teoría y método* Ed. Crítica, Madrid
 id.id. (2004): *La historia vivida: sobre la historia del presente*. Alianza Ensayo, Ed. Alianza, Madrid
 BORRÁS, José María (dir) (1996): *Historia de la infancia en la España contemporánea (1834-1936)*, MTAS/ Fundación Germán Sánchez Ruipérez, Madrid
 COOPER, Hilary, (2002): "Didáctica de la historia en la educación infantil y primaria". Morata, Madrid.
 DUBY, Georges, i PERROT, Michelle (codir) (1990-1993): *Historia de las mujeres*, Ed. Taurus, Madrid
 DUNCAN, David E. (1999): *El calendario*, Emecé ed., Barcelona
 FOLGUERA, Pilar (1994): *Cómo se hace historia oral*, EUEDEMA, Universidad Complutense, Madrid
 FONTANA, Josep (1997): *Introducció a l'estudi de la història*, Ed. Crítica, Nous instruments Universitaris, Barcelona
 HERNANDEZ CARDONA, F. X. (2002) *Didáctica de las ciencias sociales, geografía e historia*. Graó.
 LICERAS, Ángel – ROMERO, Guadalupe, (2016) *Didáctica de las Ciencias Sociales. Fundamentos, contextos y propuestas*, Pirámide, Barcelona.
 MILICUA, Josep, dir. (1988): *Història Universal de l'Art*, Planeta, Barcelona
 MONESTIER, Martin (1999) *Los niños esclavos*, Ed. Alianza, Madrid
 RIQUEUR, Borja de (dir) (1995-2008): *Història, societat, política i cultura dels Països Catalans*, (13 volums) Ed. Enciclopèdia Catalana, Barcelona (Inclou un volum de cartografia històrica)
 VALLS, Rafael (1990) *Vida personal y familiar de los alumnos como introducción al estudio de la historia (método y tiempo históricos)*, en *Didáctica de las ciencias experimentales y sociales*, n° 4, pàgs. 45-46

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22124 - Ciències Socials i la seva Didàctica II (Història)
Grup	Grup 10, 1S, Menorca
Guia docent	A
Idioma	Català

Bibliografia complementària

- ALONSO, S. (Coord.) (2010) Didáctica de las Ciencias Sociales para la Educación Primaria. Pirámide.
- ARIÈS, Philippe; DUBY, Georges (dir) (1991,1995): *Historia de la vida privada*, Ed. Taurus, Madrid.
- BALL, Edward (2000): *Esclavos en la familia*, Ed. Península.
- BARCELÓ, Maria; ROSSELLÓ, Guillem (2009): *La casa gòtica a la Ciutat de Mallorca*, coed. IEB, Lleonard Muntaner, Palma
- BURGUIÈRE, André (1991): *Diccionario de Ciencias históricas*, Ed. Akal, Madrid
- ESCRIVÀ MOSCARDÓ, Cristina - TORRES FABRA, Ricard (2015). Apunts sobre fonts orals i la seva gestió, Asociación Cultural Instituto Obrero, València.
- GARCÍA DE CORTÁZAR, Fernando (dir) (2002): *La historia en su lugar: nueva historia de España*. Planeta, 2002, Barcelona
- KINDER, H.: *Atlas Histórico Mundial*, 2 vols., Akal/Istmo, Madrid (2006)
- MELIS, Lourdes; SERRA, Sebastià; VIVES, Antoni (2009): *Els Museus de les IIBB*, IEB, Palma
- MENDIÓROZ LACAMBRA A. M^a (2013) Didáctica de las Ciencias Sociales. Formación del área e integración del conocimiento. Universidad de Navarra.
- MURPHY, Julia (2011): *Más de 100 ideas para enseñar historia. Primaria y secundaria*. Sèrie Didàctica Ciències Socials, Col. Graó General, Ed. Graó, Barcelona
- SAMPEDRO, José Luis (1999): *Con nombre y apellidos. Tratado de genealogía práctica*. Ed. Martínez Roca, Barcelona
- SASTRE, Jaume (1997): *Alguns aspectes de la vida quotidiana a la Ciutat de Mallorca: època medieval*. IEB, Palma
- SEBASTIÀ, Rafael i BLANES, Georgina (2000): El archivo y su didáctica, en Modelos, contenidos y experiencias en la formación del profesorado de Ciencias Sociales (PAGÉS, Joan; ESTEPA, Jesús; TRAVÉ, Gabriel, editors), págs. 235-252. Universidad de Huelva, Huelva
- CD-rom: Història de l'Art Català: L'Art Català des dels seus orígens fins a les tendències actuals Barcelona: Enciclopedia Catalana, 1999
- Vocabulari d'Història de l'Art: castellà, català, francès, anglès (2006): Institut Joan Lluís Vives (Castelló), UIB Servei Lingüístic (Palma)
- Revistes científiques digitals:
- Iber: Revista sobre didáctica de las Ciencias Sociales
 - Hispania Nova

Altres recursos

- *Bases de dades bibliogràfiques digitals i recursos electrònics enllaçats a la pàg. web de la Biblioteca de la UIB <http://biblioteca.uib.es/>
- *Altres:
 - Bases de dades sobre continguts històrics
 - Bases de dades sobre continguts cronogràfics i de cartografia històrica
 - Bases de dades de continguts artístics (especialment arquitectònics i iconogràfics)
 - Sitis web d'institucions i organitzacions relacionades amb els continguts a treballar, tant de CC SS com de la seva didàctica, com ara:
 - UE, ONU, UNESCO
 - Arxiu del So i de la Imatge (Palma)
 - Museu de Mallorca
 - Asociación Universitaria de Profesorado de CCSS (amb referències bibliogràfiques de les ponències i comunicacions de Jornades i Congressos)
- * Fragments de films de temàtica històrica correctament ambientats.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22124 - Ciències Socials i la seva Didàctica II (Història)
Grup	Grup 10, 1S, Menorca
Guia docent	A
Idioma	Català

* Documentals.

* Estudis familiars:

A) Bibliografia :

BALL, Edward (2000): *Esclavos en la familia*, Ed. Península,

MÉDICI, Lorenzo (2002): *Los Médicos: nuestra historia*, Ed. Plaza i Janés, Barcelona

PUIG I FERNÁNDEZ WEISS, José María (2009): *Leocadia Zorrilla de Weiss. La compañera de Goya y su descendencia hasta nuestros días*. DL: L-142-2009

B) Eines informàtiques per a reconstruccions familiars:

Family Tree Builder, Genoom

*Edicions digitals de premsa

*Materials didàctics per a l'Educació Primària

